

HISTORISCHE KRING Baerne

N I E U W S B R I E F

oktober 2025

We zijn dan wel een Historische Kring, maar zo af en toe moet er toch wat vernieuwd worden. De folder met informatie van de Historische Kring Baerne was oud en moest, evenals de banner, vernieuwd worden. Op de avond voor de nieuwe Baarnse inwoners in het Gemeentehuis waren ze voor het eerst te zien. En dat het mooi is geworden kunt u op bijgaande foto's zien.

Meer nieuws en informatie leest u over een bijzondere vondst in de Oudheidkamer en een paar Baarnse monumenten. Ook wordt er informatie gevraagd over gevelstenen en foto's. En natuurlijk wordt er teruggekeken naar de excursie naar Hattem en naar de PPI. U weet wel Philips en Phonogram, veel Baarners hebben daar gewerkt en het is nog steeds een begrip. Leuk om dat weer even terug te lezen.

En, heeft u zelf nog wat voor onze Nieuwsbrief, dan kunt u dat via de mail communicatie@historischekringbaerne.nl aan ons doorgeven.

Ans van Egdom en Johanna Hébuterne

Verslag excursie naar Hattem – 8 oktober 2025 (Petra Spigt)

Op het Stationsplein in Baarn verzamelden de leden zich vol verwachting voor de excursie naar Hattem. De weersvoorspelling was gunstig – droog en zacht – en de stemming zat er meteen goed in. De bus zat vol met 52 leden van de Historische Kring Baerne en de Historische Vereniging Soest/Soesterberg.

Na aankomst in Hattem kregen we eerst koffie en appelgebak bij restaurant Banka aan de Markt. Het centrum van Hattem is klein, maar ademt een charmante, bijna Anton-Pieckachtige sfeer. We werden verdeeld in drie groepen en ieder kreeg een stadsgids mee voor een rondleiding van een uur langs de vele monumenten.

Sinds 1974 zet de Stichting Stadskern Hattem zich in voor het behoud van het historische karakter van het stadje en heeft al negentien restauratieprojecten gerealiseerd – dat was goed te zien.

Voor de lunch was er nog net tijd om het Voerman

Museum te bezoeken, gevestigd in een prachtig gerestaureerde stadsboerderij. Mooie schilderijen van Voerman sr. en jr.

De lunch bij Banka was daarna uitstekend verzorgd: smakelijk, ruim en gezellig.

Na de lunch stond een bezoek aan het Bakkerijmuseum op het programma. Daar kregen we een levendige demonstratie over hoe verschillende broodvormen worden gemaakt. De bakker vertelde met veel humor en anekdotes, wat het geheel extra leuk maakte. Er was nog meer te ontdekken in Hattem, maar sommigen kozen ervoor het Anton Pieck Museum te bezoeken. Het werk is grotendeels bekend, maar bleef toch boeien in deze sfeervolle omgeving.

Postadres: Postbus 326, 3740 AH Baarn • **Bezoekadres Oudheidkamer:** Hoofdstraat 1a, 3741 AC Baarn
Telefoon: (035) 54 303 77 (tijdens openingsuren) • **Openingstijden:** woensdag 14 - 16 uur, zaterdag 11 - 13 uur.
www.historischekringbaerne.nl • info@HistorischeKringBaerne.nl

Om vier uur stapten we weer in de bus richting Baarn. Precies op dat moment begon het zachtjes te regenen – perfect getimed na een dag vol, cultuur en gezelligheid.

Het was een bijzonder geslaagde excursie, met dank aan Hilde van Kuijeren en Martijn da Costa voor de uitstekende organisatie. In het voorjaar volgt een nieuwe excursie, waar nu al reikhalzend naar wordt uitgekeken.

Nieuwe HKB folder en banner

De informatie op de oude folder moest nodig aangepast worden en een banner is goed voor de herkenbaarheid op locatie. Vandaar dat er werd besloten om een nieuwe folder en een nieuwe banner te ontwerpen. Met veel en lang overleg is deze nieuwe informatie over de Historische Kring Baerne nu klaar. Op de avond voor de nieuwe inwoners in het Gemeentehuis werden ze voor het eerst gepresenteerd. Petra, Klaas en John waren daar aanwezig om de nieuwe inwoners informatie te geven over de Historische Kring. Er was meteen al een aanmelding van een nieuw lid en 9 mensen gaven zich op om de Nieuwsbrief te ontvangen.

Wilt u ook lid worden? Dat kan via de website:

<https://www.historischekringbaerne.nl/over-ons/lid-worden.html>

Wie weet wat ik nog niet weet over deze eerste stenen? (Ton van den Oudenalder)

Het onderzoek naar de eerste steenleggingen in Baarn is nog niet afgerond. Ik ben nog op zoek naar nieuwe stenen en informatie over reeds gevonden stenen. Het totale aantal stenen dat ik tot nu toe gevonden heb is al boven de 240 gekomen, maar zoals gezegd er is nog ruimte voor meer. Zodra de informatie helemaal rond is en de kans op nieuwe stenen bijna 0 is print ik alle verhalen met foto's uit en die zullen dan in de Oudheidkamer van de Historische Kring Baerne ter inzage liggen. Mede in de hoop op aanvullingen en misschien noodzakelijke verbeteringen. En daarom is nu al aanvullende informatie welkom. Zie dan ook mijn onderstaande vraag.

Het gaat om: **De Nieuw Baarnstraat 22A** waar deze eerste steen in de muur zat met de intrigerende letters A.T.L.G. en de datum 26 november 1891. Zie de afbeeldingen van de steen en de plek waar hij zat. Wat betekenen de

letters en wie woonde er in 1891? Zijn het de initialen van de steenlegger?

De tweede steen is een eerste steen annex siersteen, zie de foto.

Deze zit in de muur van het huis **Mauvestraat 38**. En zover ik kon ontcijferen is het jaar 1985 of 1986. Van wie zijn die twee kleine kindervoetjes, welke gezin woonde in die tijd in dat huis? Informatie s.v.p. sturen naar: Ton van den

Oudenalder: oudenalderr@casema.nl

Uitgelicht uit de tentoonstelling “Natuur door Baarnse schilders”

Tot 13 maart 2026 presenteert de Historische Kring Baerne een bijzondere tentoonstelling met schilderijen uit het eigen depot. Van vijf Baarnse schilders uit de 19e en 20e eeuw wordt werk tentoongesteld. Wat ze verbindt is dat zij allen schilderden in de stijl van de Larense School. Op de poster die voor deze tentoonstelling is gemaakt, prijkt een schilderij van Anthony van der Helden, waarop de zogenoemde Pekingkom is afgebeeld. Ondanks dat de naam doet vermoeden dat deze kom in de Pekingtuin was gelegen, bevond deze zich in de driehoek Torenlaan, Kettingweg en Vondellaan, aan het eind van de Nic. Beetslaan. De vijver maakte deel uit van Huize Peking, dat lag op de kop van de Torenlaan. De eigenaar, de heer Scheerenberg, gaf waarschijnlijk opdracht om de kom te graven. In 1923 werd de Pekingkom gedempt. Het hele Pekingbos werd in die tijd verkaveld ten behoeve van woningbouw. Op de foto van Anthony van der Helden ziet u dat hij op locatie aan een schilderij van de Pekingkom werkt.

Kom genieten van de schilderijen en ontdek hoe de natuur in Baarn en de omgeving ooit was en hoe de kunstenaars deze hebben vastgelegd. De Oudheidkamer is geopend op woensdag van 14.00 - 16.00 uur en zaterdag van 11.00 - 13.00 uur

Philips Phonografische Industrie

Een van de grootste werkgevers in Baarn was toch wel de Philips Phonografische Industrie, ook wel bekend als PPI, een werkgever waar muziek in zat.

De directie was gehuisvest in Villa Hoog Wolde gelegen aan de Gerrit van der Veenlaan.

De platenfabriek was gevestigd aan de Torenlaan in Baarn en gold als de grootste grammofoonplaten fabriek ter wereld.

PPI, een dochter van Koninklijke Philips, produceerde muziek en zorgde voor de distributie van grammofoonplaten.

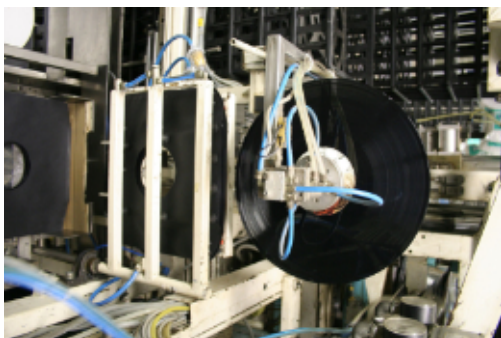
De fabriek bevond zich op de plaats die wij nu kennen als de woonwijk 'De Plantage'.

In 1930 begon Philips met het vervaardigen van grammofoons, en ging na de oorlog een eigen muziekcatalogus opbouwen zowel voor klassieke als populaire muziek.

In 1953 werd Phonogram (PPI) opgericht door een samenwerking met het Duitse Siemens en Halske en ontstonden de labels Polydor en Deutsche Grammophon onder de naam Polygram.

Ook in het buitenland werden platenfabrieken gevestigd en hielpen Nederlandse werknemers van PPI met de bouw van studio's.

Van ver over de grens kwamen bedrijven in Baarn de kunst afkijken, zelfs uit China.

Om met deze delegatie te kunnen converseren werd dan snel de eigenaar van Chinees Indisch Restaurant De Lange Muur opgetrommeld om voor de vertaling zorg te dragen. Plaatopnames werden o.a. gemaakt in Hilversum in de Wisseloordstudio's, hiernaast was ook het hoofdkantoor gevestigd.

Kon je als muzikant dan niet bij de studio's terecht, dan probeerde je gewoon in het naastgelegen pand om een contract te scoren.

PPI was een goede werkgever.

Bedrijven
van
Toen

De studie voor de kinderen van de werknemers werd door hen mogelijk gemaakt, er was een speciale personeelswinkel voor de aanschaf van platen en apparatuur en niet te vergeten een bloeiende personeelsvereniging. De konijnenavonden in Gooiand waren legendarisch met zijn loterijen en bingo's, waarbij je als hoofdprijs een konijn kon winnen.

Maar in 1983 leek de platenverkoop op zijn dieptepunt te zijn door de komst van de Compact Disc, een klein schijfje met veel muziek erop. Dat betekende het einde van de LP in 1993. De platenverkoop was niet meer rendabel. Na ruim 40 jaar, na 625 miljoen platen, werden in 1993 de fabriek en de kantoren gesloten.

Maar nu, na jaren, beginnen veel muzikliefhebbers weer te verlangen naar dat speciale gevoel van een grammofoonplaat in de handen die je dan voor-

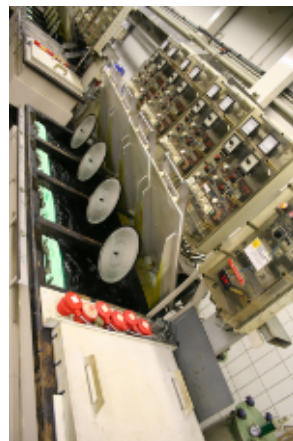
zichtig uit zo'n mooie verzorgde platenhoes haalde.

Voormalig Phonogramdirecteur Leo Boudewijns schreef het 'Hoezenboek' dat op 25 oktober 2010 verscheen met als onderwerp 'De vormgeving van de Nederlandse platenhoes 1950-1970'.

Boudewijns speelde hier een actieve rol in en produceerde de hoezen in de voormalige oude badkamer van de villa Hoog Wolde aan de Gerrit van der Veenlaan samen met zijn assistente.

Nu is Polygram er niet meer, de gebouwen van Philips aan de Torenlaan zijn afgebroken, het werk is voorbij.

Maar al met al blijkt de oude grammofoonplaat in zijn mooie hoes nog altijd springlevend te zijn!

Een bijzondere vondst: tekening van M.C. Escher in de Oudheidkamer

Tijdens de voorbereidingen voor onze huidige tentoonstelling "Natuur door Baarnse kunstenaars" deden we een onverwachte ontdekking: in de Oudheidkamer werd een tekening van M.C. Escher gevonden. Het betreft een afdruk van Villa Ekeby, gedateerd 1947.

Villa Ekeby stond aan de Van Heemstralaan 56 in Baarn. De villa werd in die tijd bewoond door bankier Daniël Willem Hendrik Patijn en zijn echtgenote jonkvrouwe Ursule Gerardine Teding van Berkhout, die het voorhuis bewoonden. In het achterhuis woonden vanaf 1942 Jonkheer A.E. Rutgers van Rozenburg en zijn vrouw.

Toen Eschers woning aan de Nicolaas Beetslaan in 1943 door de Duitsers werd gevorderd, bood de heer Patijn hem onderdak in Villa Ekeby. Binnen vijf dagen moest Escher met zijn gezin verhuizen. Hij kreeg enkele kamers aangeboden en een atelier, dat hij alleen via het achterhuis kon bereiken. Als blijk van dank en wellicht ook als een kleine schadeloosstelling maakte Escher een tekening van Villa Ekeby, die hij schonk aan jonkheer Rutgers van Rozenburg.

De tekening die wij hebben is hoogstwaarschijnlijk een fotografische kopie.

Escher richtte zich vanaf 1937 op litho's en houtsneden, waarin metamorfoses, wiskundige patronen en onmogelijkheden centraal stonden. Daardoor is deze tekening van het huis Ekeby uit 1947 best uniek te noemen, omdat de stijl afwijkt van wat hij toen maakte.

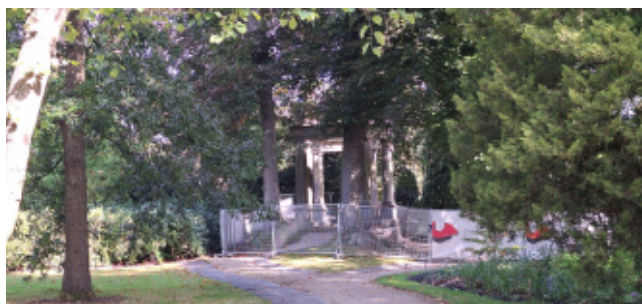
In december zal deze tekening tijdens de openingstijden in de Oudheidkamer te zien zijn. Het is zeer de moeite waard om de tekening dan te komen bekijken.

Baarnse monumenten

- De Colonnade in het Cantonspark wordt op dit moment gerestaureerd.

De Colonnade is een rijksmonument uit 1750 en werd in 1915 verplaatst van de Oosterbeegraafplaats in Amsterdam naar het Cantonspark.

De restauratie van het Cantonspark zelf begon

in 2020 met het herstellen van de oorspronkelijke paden. Nu is er een begin gemaakt met de restauratie van de stenen ornamenten in het park. De restauratiewerkzaamheden worden uitgevoerd door de firma Oosterbroek en Wegerif, de bouwhekken om het monument zullen nog enkele maanden blijven staan.

- **De Wilhelminabank op de Brink is onlangs gerestaureerd.** HKB voorzitter Petra Spigt zag een flinke beschadiging aan het halfronde gedeelte aan de voorkant van de bank en maakte daarvan melding bij de gemeente. De ambtenaar Beheer, Ruimte en Omgeving heeft verklaard hiervoor contact op te gaan nemen met Wegerif, die op dit moment ook de restauratie van de Colonnade onder handen heeft.

Wie heeft informatie over deze foto's van het Kippenbruggetje?

Hierbij een nieuw verzoek uit de Oudheidkamer om informatie betreffende de bouw van het 'kippenbruggetje' over het spoor Baarn - Hilversum/Amsterdam.

Tot 1911 bestonden de overgangen over het spoor uit hekjesdoorgangen. Een paar Baarnse inwoners richtten in 1902 de "Hollandse Maatschappij voor Gewapend Beton" op. Zij stortten 7500 gulden in een fonds dat voor de bouw gebruikt moest worden. De gemeente ging akkoord, maar moest eerst nog wel toestemming vragen aan de Koningin-moeder op Paleis Soestdijk om de hekjesdoorgangen te verwijderen. Het ravijn ontstond doordat een heuvel doorgraven moest worden voor de spoorlijn. Bijgaande foto's laten karretjes op de in aanbouw zijnde brug zien. Op de karretjes de tekst Gem. Baarn. Zie detailfoto.

Op de karretjes en links op de foto wordt er door een groepje mensen geposeerd. Foto's dateren van rond 1910 en zijn gemaakt richting station Baarn.

Wat zijn dit voor karretjes? Wat hebben ze met het bruggetje te maken of wordt er alleen geposeerd? Ter gelegenheid van wat dan? Zo te zien konden de karretjes door paarden worden voortgetrokken.

Kortom wie kan hier meer over zeggen? Reacties kunt u sturen naar communicatie@historischekringbaerne.nl

Wist u dat er op de HKB-website 1000 foto's online beschikbaar zijn en dat er in de Oudheidkamer ongeveer 25.000 foto's doorzoekbaar zijn op de beschikbare computers. U bent van harte welkom.

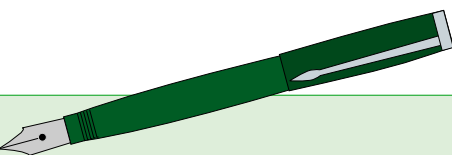

Expositie HK Eemnes “Van Plicht naar vrijwillige Brandweer” vanaf 1 november 2025

Branden zijn van alle tijden en zeker in het verre verleden was er in ons land niet overal een georganiseerde vorm van brandbestrijding. Langzaam maar zeker heeft de bestrijding zich echter ontwikkeld van ‘primitief’ tot ‘professioneel’. In deze ontwikkeling liepen de grote steden vaak voorop. Vermeldingen van branden in Eemnes van vóór 1880 zijn zeldzaam. Wel is bekend dat Eemnes in het verleden vanwege oorlogsgeweld meerdere malen is platgebrand. Zo bleven in 1481 slechts 5 woningen gespaard. Vastgesteld is dat er in 1812 een handspuit in de gemeente was. Er was toen dus al een (bescheiden) vorm van brandbestrijding. In later jaren is er vervolgens een gemeentelijke regeling gekomen, waarbij alle mannelijke inwoners van 18 t/m 55 jaar verplicht waren om dienst te doen bij brandbestrijding. Deze is later omgevormd tot een vrijwillige brandweer. Met de tentoonstelling wordt er een beeld geschetst hoe de brandbestrijding en later ook de hulpverlening in Eemnes vorm heeft gekregen. Meer informatie over de tentoonstelling en de openingstijden: www.historischekringeemnes.nl

Agenda

13 september t/m 13 maart 2026 *Tentoonstelling “Natuur door Baarnse kunstenaars”.*

Schilderijen uit het depot van de Historische Kring van Hendrik Verpoeken, Anthon van der Helden, Helmert van der Flier, Jaap de Ruig en Corrie Seleski in de Oudheidkamer. Open op woensdag van 14.00 - 16.00 uur en op zaterdag van 11.00 - 13.00 uur.

28 oktober *Avond van de Baarnsche Geschiedenis in De Speeldoos.*

Thema 675 jaar stadsrechten in Baarn. Er zijn geen kaarten meer beschikbaar

20 november *Etentje voor vrijwilligers* van de Historische Kring Baerne in de Herberg van Paulus